

SZAKDOLGOZAT

Joó Marcell

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Mezőgazdasági mérnöki alapképzési szak
nappali tagozat

Vadkár megelőzési és kezelési eljárások összehasonlító elemzése
Magyarország és Európa kiválasztott országai között

Belső konzulens: Dr. Kovács Szilvia
egyetemi docens

Belső konzulens
intézete/tanszéke:

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi
Intézet/Természetvédelmi Biológia Tanszék

Készítette: Joó Marcell

Georgikon Campus Keszthely
2025

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések.....	4
2. Irodalmi áttekintés	5
2.1 A vadászat történeti áttekintése.....	5
2.2 A vadkárak típusa és főbb okozói mezőgazdasági szempontból	12
2.3 A vadkár elhárítás módszerei	17
3. Anyag és módszer.....	19
4. Eredmények és értékelésük.....	20
4.1 Jogszabályi háttér Magyarországon Ausztriában, Németországban és Lengyelországban .	20
4.2 Ausztria, Németország, Lengyelország vadkár kezelési rendszere	23
4.3 Gazdákkal készült interjúk elemzése.....	25
4.4 Baranya vármegye és az országos vadkár adatok összevetése az OVA alapján	27
5. Következtetések és javaslatok.....	32
6. Összefoglalás	34
7. Köszönetnyilvánítás.....	35
8. Irodalomjegyzék	36
9. Táblázatok és ábrák jegyzéke	42
10. Nyilatkozatok.....	43
11. Mellékletek	47

1. Bevezetés és célkitűzések

A vadászat számomra nem csupán egy sport, hanem egyfajta kikapcsolódás is. Bár még nem rendelkezem vadászvizsgával, de szeretném megszerezni a közeljövőben. Édesapám gyakran szokott hívni, hogy menjek ki vele, mint megfigyelő. Ő hivatásos vadászként dolgozik. Számomra nem feltétlen arról szól, hogy minden vadászatkor terítékre kerüljön egy vad, hanem arról, hogy kint lehet az ember a természetben, ahol csend van és nyugalom és kicsit ki tud zökkenni az ember a szürke hétköznapokból. Éppen ezért gondolkodtam el a szakdolgozati téma választási időszakában egy olyan témán, ami kapcsolódik a vadászathoz és a mezőgazdasághoz is, illetve édesapám és a többi ember az ismeretségi körükből, akik vadásznak és gazdálkodnak, vagy csak gazdálkodnak segíteni tudnak benne akár a véleményük kinyilvánításával. Ezért választottam a mezőgazdasági vadkárok felmérését és ellenük való védekezés című szakdolgozati témát. A különbség az, hogy nem csak a magyarországi vadkáfelméréssel fogok foglalkozni, hanem Ausztria, Németország és Lengyelország vadkáfelmérésével is és összehasonlító elemzést végzek. Következtetéseket vonok le és esetleges javaslatokat adni, hogy mit kellene még esetleg Magyarországon figyelembe venni vadkáfelméréskor a jobb hatékonyság érdekében. A vadkár egy nagyon fontos és vitatott téma szerintem, mert jelentős mennyiségi és minőségi kárt tudnak tenni a szántóterületeken a gazdáknak főként a szarvasok és a vaddisznók. Kompromisszumot, ha nem tud kötni a gazda a vadásztársassággal vagy ellenkezőleg akkor vadkárszakértőt kell hívni, aki a jogszabályoknak megfelelően felméri a vad által okozott kárt.

A dolgozatom első felében bemutatom a vadászat történetét az őskortól egészen a modern korig, bemutatom a vadkárok típusait és főbb okozóit mezőgazdasági szempontból, illetve a vadkárrelhárítás módszereit, beleértve a mechanikai, kémiai és biológiai védekezési módszereket is. Ezt követően összehasonlítom Magyarország, Ausztria, Németország és Lengyelország vadkárkezelési rendszerét, valamint leírom az interjúkban kapott kérdésekre a válaszokat, amiket témák szerint kategorizálok. A dolgozatom utolsó felében az Országos Vadgazdálkodási Adattár adataival fogok dolgozni és összevetem a Baranya vármegyei adatokat az országos adatokkal. Azért választottam Baranya vármegyét, mert itt élek. Végül a leírtak alapján levonom a következtetéseket és összefoglalom a dolgozatomat.

2. Irodalmi áttekintés

2.1 A vadászat történeti áttekintése

Őskor: A vadászat az egyik legrégebb óta űzött mesterség, aminek története egészen az őskorig nyúlik vissza. Ebben az időben az ősemberek vadásztak, halásztak és gyűjtögettek. A férfiak vadásztak, a nők gyűjtögettek (HTTP 1; 1. ábra).

1.ábra: Őskori vadászat (Forrás: HTTP 2)

Ez a tevékenység a túlélés alapja volt hiszen táplálékot az elejtett állatból tudtak szerezni, illetve az állatok bőrét is felhasználták és ruhákat készítettek belőle, és ha nem barlangban telepedett le egy törzs akkor kunyhókat építettek és ezeknek a külső részét állatbőrökkel borították be. Már ebben az időben elkezdtek különböző szerszámokat gyártani, mint például lándzsa és kőszerszámok, aminek alapját a csontok és az agancsok is adhatták, későbbi idők során megjelent az íj, amik segítségével tudtak vadászni (HTTP 1).

Amit még fontos megemlíteni azok a barlangrajzok, amelyek szoros összefüggésben voltak a vadászattal a legismertebb elmélet szerint a rajzok a vadászmágiát szimbolizálták, ami azt jelentette, hogy vadászat előtt képeket festettek különböző állatokról és képletesen megölték őket, hogy sikeres legyen a vadászat. A festményeken, gyapjas mamutok, barlangi oroslánok, barlangi medvék, gyapjas orrszarvúak, bölények, lovak voltak (HTTP 3; 2. ábra).

2.ábra: Barlangrajzi ábrák (Forrás: HTTP 4)

Ókor: Az ókorban a vadászat már nem csak a létfenntartást szimbolizálta, hanem a társadalmi státuszt, hatalmat és a gazdagságot fejezték ki vele az emberek Mezopotámiában, Görögországban, Rómában és Egyiptomban (HTTP 1).

Egyiptomban régen olyan állatok voltak, amik korunkra már nincsenek jelen a területen, mint például az elefántok, vízilovak orrszarvúak és az oroszlánok. Különböző hagyományok fűződtek a vadászathoz, a legfontosabbat a Rá templomban szimbolizálják, amikor egy bika fekszik a földön a lábai össze vannak kötve és az állat másik oldalán egy nő áll, akit Ízisz istennőként szimbolizálják. A mészáros vágta le az állat mellső lábait, de mielőtt ez megtörtént volna mögötte volt egy félpap, aki mögött egy lektorpap volt. A félpap adta az utasítást a mészárosnak és a lektorpap mondta el a rituálét. A mocsári vadászat is jelentős volt Egyiptomban de ezt a fajta vadászatot csak az elit réteg űzte és szigonyos horgászatot és botokkal való madarászatot folytattak. Ebben a korban már megjelent a domesztikáció is ezáltal csak egyfajta sport lett a vadászat (HTTP 5; 3. ábra).

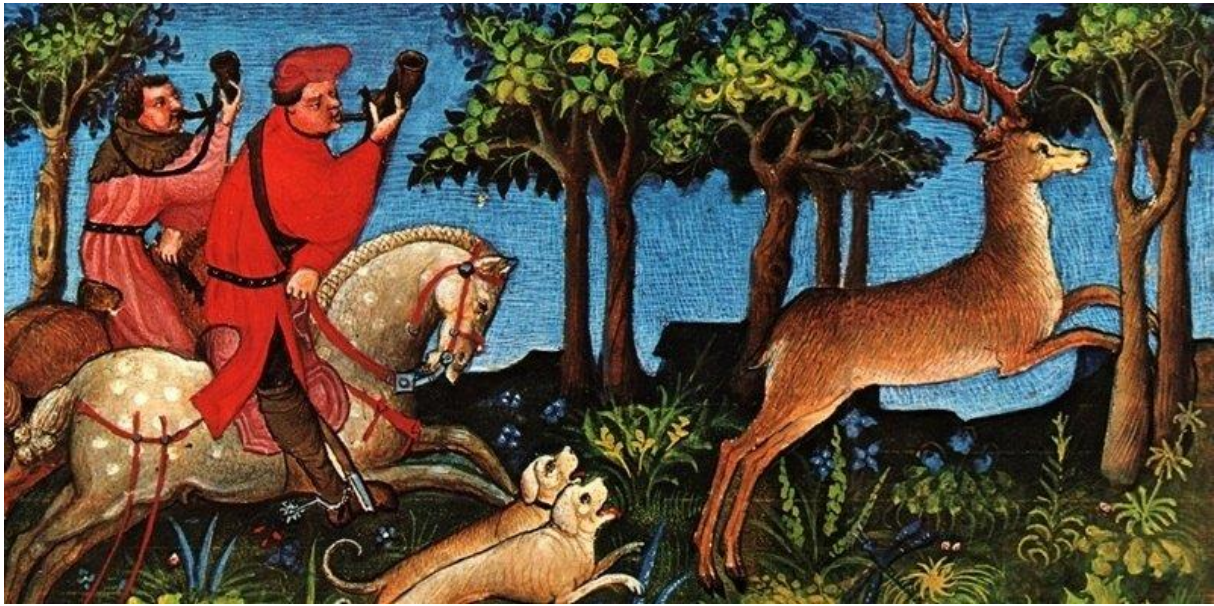
3.ábra: Ókori vadászat Egyiptomban (Forrás: HTTP 6)

Mezopotámiában az oroszlánvadászat volt jelentős, amiket a királyok számára tartottak fenn. Ez egy ritualizált tevékenység volt, azt szimbolizálta, hogy a vezető hatalom megvédje a népet és harcoljon is érte. Eszközként íjakat és dárdákat alkalmaztak. Görögországban szintúgy az oroszlánvadászat volt a jellemző, a királyság kiemelkedő szimbólumaként ábrázolták, mint a Mükénéi fellegrvár oroszlánoskapuja (HTTP 7). Rómában a vadászat másnéven venationes, összefüggésben állt a gladiátorviadalokkal amikor a gladiátorok a vadállatokkal küzdöttek meg és ez leginkább a Colosseumban történt. (HTTP 8).

Középkor: A középkorban elkezdett fejlődni a vadászeszközök. Megjelent a számszerij, illetve vadászkopókat és lovakat alkalmaztak már a vadászat során. A lovas vadászat volt az elterjedtebb. (HTTP 1; 4.ábra).

4.ábra: Középkori vadászat (Forrás: HTTP 9)

A vadászat a nemesi réteg sportja lett, különböző vadaskerteket hoztak létre, amik nagy kiterjedésű területek voltak. A parasztok nem ejthettek el vadat, ennek tekintetében a vadorzást büntették. A korszakban kialakult a mesterség etikettjei és szabályai, illetve ekkor már egyfajta sport, demonstráció és társadalmi esemény volt a vadászat (HTTP 1). Már a gyerekek is kezdték gyakorolni a vad űzését. A Kárpát medencében a vadállomány jelentős részét a vaddisznó, farkas, róka, medve, szarvas, dóm őz tette ki (HTTP 10).

Újkor: Az újkorban továbbra is fejlődésnek indult a vadászati eszközök. Megjelentek a lőfegyverek, szuronyos karabély, amik által egyszerűbben tudták elejteni a vadakat és ezek az eszközök egyben státusszimbólumként is szolgált. Ebben az időben terjedt el a terelővadászatok, amik a társasvadászatok egyik formája. Továbbra is a nemesi réteg sportja volt és voltak vadaskertjeik is, de mindezek mellett elkezdték a vadászok megfigyelni a természetet és a tudományos érdeklődés is fellendült. A korban megjelentek az első vadásztársaságok, amiknek a célja már akkor is a vadgazdálkodás volt (HTTP 1). A kor egyik jellegzetessége, hogy Nagy-Britanniában kialakult a rókavadászat a 18. századra viszont be is tiltották 2002-ben Skóciában (HTTP 11; 5. ábra).

5.ábra: Rókavadászat Nagy-Britanniában a 18. században (Forrás: HTTP 12)

A parasztoknak annyi vadászatot engedtek meg a nemesek, hogy a vadkáros területeiken vadat ejthessenek el, de élelemszerzés vagy sport céljából továbbra is tiltott volt nekik. A fő kártevők a hermelinek, farkasok, rókák voltak (HTTP 13).

A korszakban több vadászkastélyt építettek. Magyarországon többek között a Gödöllői Grassalkovich-kastélyt, ami Mária Terézia egyik kedvenc kastélya volt. (HTTP 14) Mária Terézia az újkor egyik ikonikus alakja volt, ő is tanult fiatal korában lövészetet és vadászatot független attól, hogy apja III. Károly el akarta tiltani előle, de a tantervében szerepelt e két tárgy így ezt nem tudta megtenni (HTTP 15).

Modern kor: A modern korra már a vadászat elveszítette a létfenntartási jelentőségét, főként hobbiként, sportként vadásznak az emberek. A korábbi korokkal ellentétben manapság már csak az a személy vadászhat, akinek vadászvizsgálója van és azon belül is engedélyekhez, kvótákhoz és vadászati idényekhez kötött, amiket be kell tartani a vadászatra jogosultaknak, illetve a vadásztársaságoknak. A mai kor vadászatának a célja a természetes egyensúly fenntartása, a beteg vagy invazív fajok kiszűrése összességében a vadállomány szabályozása (HTTP 1).

Vannak olyan vadfajok mint például, az aranysakál, róka, vaddisznó, amiket egész évben lehet vadászni, de vannak olyanok, amik szezonálisak, mint például az őzbak (HTTP 16). Manapság már leginkább lőfegyverrel, puskával, ezen belül vagy golyós vagy sörétes puskával vadásznak az emberek, amiken a céltávcső alapkellék lett, ezen kívül használnak még keresőtávcsövet, illetve különböző hívőeszközöket a vadászathoz, mint például a nyúlsírósíp sakálvadászathoz és rókavadászathoz, őzbakvadászathoz buttolót vagy gidahangot, szarvasvadászathoz pedig bőgőkürtöt használnak. Emellett az új technikák is szerepet kaptak a vadászatban, mint az éjjellátó keresőtávcsövek, az éjjellátó céltávcsövek és a hangtompítók. Ezek használata feltételhez kötött amiről az 1996. évi LV. törvény (HTTP 17) rendelkezik:

„Tiltott vadászati eszközök”^{*}

37/A. §^{*} (1) E törvény alkalmazásában tiltott vadászati eszköznek minősül:

1. a mérgezett hegyű és robbanó fejú nyílvessző;
2. a számszerij;
- 3.^{*} e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott követelményeknek meg nem felelő, lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz;
4. a hurok, horog, madárlép, verem;
5. a működése vagy felhasználása körülményei folytán nem szelektív háló;
- 6.^{*}
7. az önműködő (automata) és öntöltő (félautomata) golyós lőfegyver;
8. vak, illetve megcsonkított élő csali állat;

9. az áramütést előidéző elektromos eszközök;

10. az emlősfajok ejtőhálóval történő befogásának kivételével a robbanószerkek;

11. elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök;

12. mérgezett vagy altató csalétek.

(2)* A hivatásos vadász munkaköri feladatainak ellátásakor, illetve a vadász a vadászat során éjjellátó keresőtávcsövet is használhat.

(3)* Az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott vadfajok esetében és előírt időszakban a vadállomány hatékony szabályozása érdekében vagy állategészségügyi indok fennállása esetében – az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott esetekben a vadászati hatóság engedélyével – az (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott eszköz is használható.

(4)* A (3) bekezdés szerinti engedélyt a vadászati hatóság akkor adja meg, ha az (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott eszköz használata

a) a vadon élő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme érdekében,

b) a növényi kultúrák, a termés, az állatállomány, az erdők, a halállományok védelme, a vizek súlyos károsodásának megelőzése érdekében, vagy

c) a közegészség vagy közbiztonság védelmében az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott vadfajok állományának hatékony szabályozása céljából

szükséges.”

Véleményem szerint ezeknek a technikáknak vannak előnyei és hátrányai is. Előnyei közé lehetne sorolni azt, hogy hatékonyabban lehet elbírálni a vadat mielőtt az esetleg elejtésre kerül. A sakálvadászatokhoz, rókavadászatokhoz jobb, mint a hagyományos céltávcső. Hátránya az, ha hagyományos céltávcsővel szerelt a puska, akkor általában kell fegyverlámpa is, hogy a sötétben lássunk és ennek következtében ez azért rossz, mert annyira gyors a sakál reakcióideje, hogy egyből elszalad általában a fényforrás hatására. Hátrányai közé sorolható az is, hogy nincs esélye a vadnak az elmenekülésre és ez vonatkozik a hangtompítóra is mert sokkal később reagálnak így a vadak mintha hangtompító nélkül vadászna az ember.

Érdeemes megemlíteni a társasvadászatiakat is, ami manapság népszerű a téli időszakokban. Akkor társasvadászat a társasvadászat, ha minimum 3 személy vadászik együtt.

A 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet (HTTP 18) kimondja, hogy:

„70. § * (1) A Vtv. 70. § (1) bekezdés b) pontja szerinti társas vadászatnak minősül a nagyvad társas vadászata, az apróvad kereső-, illetve hajtóvadászata, ha a felsorolt vadászatokon három vagy több vadász vesz részt.”

Apróvadhajtásról akkor beszélünk, ha apróvadra történik a vadászat, mint például, fácán, nyúl, szajkó. Ezekre az állatokra sörétes puskával vadászunk. Ezeknek a vadászatoknak szintúgy megvan az etikai és jogi szabályai, amiket be kell tartani. (HTTP 19).

2.2 A vadkárok típusa és főbb okozói mezőgazdasági szempontból

A vadkároknál megkülönböztetünk mezőgazdasági vadkárokat és erdei vadkárokat.

Erről az 1996. évi LV. törvény (HTTP 17) rendelkezik:

„(2) Vadkárnak minősül

a) a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá

b) az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben okozott kár tíz százalékot (a továbbiakban: természetes önfenntartási érték) meghaladó része.”

A károknak különböző típusa létezik. Van korai vadkár, zsenge vadkár és érési kár. Korai vadkárnak nevezzük a kultúrnövény vetésétől egészen a zöldbimbós állapotig tartó kárt. A zsenge vadkár a virágzástól a terméskötésig bekövetkező károsítás. Érési kárról akkor beszélünk, ha a termésben legelési nyomok, csonkítások jelentkeznek. A leggyakoribb mezőgazdasági vadkárok közé tartozik a rágás-, taposás- és túsáskár, valamint a minőségi és mennyiségi kár. A rágáskárt leginkább a szarvasfélék okozzák legfőképp kukoricában és napraforgóban. Ezeknek a növényeknek magas az energiatartalmuk de gabonákban is károsít csak nem annyira jelentős mértékben, mint e két növény esetében. Mindezt úgy teszik, hogy lelelegelik a kultúrnövényt, illetve leharapják a csúcshajtást, ami által gyengébb lesz a növény (HTTP 20; 6. ábra).

6.ábra: Kukorica kártétel (Forrás: HTTP 21)

Ezáltal minőségileg romlik, mint ahol nem történne ilyen eset, egyszóval termés kiesést, terméscsökkenést okoznak. A szarvasok kukorica esetében megrágják a növény leveleit és a csővégeket, így a termés azon része kárba vész. A túráskárt a vaddisznó szokta okozni, vannak olyan esetek, hogy annyira kitérje a vetőmagot, hogy újra kell vetni a területet, ami által ez többletköltséget jelent a gazdának. A taposási kárt mind a szarvasfélék mind a vaddisznók okozzák a területen (HTTP 20).

Az 1996. évi LV. törvényt (HTTP 17) a 79/2004. (V.4.) FVM rendelet (HTTP 18) pontosítja: *„(2) A Vtv. 75. § (2) bekezdésének alkalmazásában mezőgazdaságban okozott vadkár a vad táplálkozása, taposása, túrása vagy törése következtében a szántóföldön, a gyümölcsösben és a szőlőben a mezőgazdasági kultúra termés kiesését előidéző károsítás. A gyümölcs-, illetve szőlőtelepítésben bekövetkezett vadkár pénzértékét a pótlás mértékének arányában kell meghatározni.”*

A legfontosabb kárt okozó vadfajok közé tartozik a vaddisznó, gímszarvas, dámszarvas és az őz, de a nyúl és a fácán is okoz kisebb károkat (WALTERNÉ ILLÉS 1990).

Vaddisznó: a vaddisznó meglehetősen gyors, kiváló a szaglása, csapatban él, amit kondának hívunk (7. ábra). A párzása október és január között történik, amit bűgásnak hívunk. Szereti a dagonyás, vizes élőhelyeket. Mindenevő élőlényről beszélünk megeszi a különböző gyümölcsöket, ha van eperfa az erdőben vagy erdőszélen akkor szívesen táplálkozik belőle ezenkívül megeszi a különböző gyökereket, kukoricát, burgonyát, répát, búzát, zabot és kisebb

rágcsálok sem okoz gondot neki, mint például a pockok, patkányok, rovarok. Éjszakai állat, leginkább ekkor van mozgásban. Napközben az erdőben, dagonyázóhelyeken pihen. Erdők tekintetében leginkább a bükk és tölgyerdőket kedveli, színe leginkább fekete (BRUNO H. 2013). A kanokat az agyarukról lehet felismerni, a nőivarú a koca és vannak a növendék vaddisznók, amiket kansüldőnek vagy kocasüldőnek hívunk. A kanoknál a legjobb példányok agyarái akár 20 cm is lehet. Kártétele leginkább a kukoricában, gabonafélékben, burgonyában és cukorrépában mutatkozik (CSÁNYI 2007). Egész évben lehet vadászni (HTTP 16). Az egyik veszély, ami a vaddisznóktól származhat az Afrikai sertéspestis, ami hatással lehet a házi disznóra is ezért különösen fontos, hogy időbe védekezzünk ellene. Most újra felütötte a fejét a Dél Baranyai régiókban (HTTP 22). Ilyenkor, amit tenni tudunk ellene, hogy ki kell lőni a fertőzött egyedet a populációban, de viszont ekkor nem lehet az élelmiszeripar számára feldolgozásra küldeni.

A másik ilyen veszély az a ragadós száj és körömfájás, ami minden párosujjú patás állatot érinthetett volna a 2025-ös évben, de a WHO visszaállította Magyarország hivatalos mentes státuszát 2025 szeptember 10.-én (HTTP 23).

7.ábra: Vaddisznókonda (Forrás: HTTP 24)

Gímszarvas: a gímszarvas leginkább, erdős helyeken fordul elő azon belül is dombságokon és hegységeken. Magyarországon a dél-dunántúli régiókban is jelentős az állománysűrűség.

Barnás színe van, szintén nappal pihen és éjszaka mozog és táplálkozik. Jó a szaglása és kitűnő látása van. A párzás fő szezonja szeptemberben van, a bőség elkezdődhet már augusztus végén is, ha az időjárás kellően hűvös. A gímszarvas változatos étrendet folytat, szereti a nyersrostban szegény, cellulózban gazdag, fehérjedús és víztartalmú táplálékokat (UTE, 2014). Kártétele leginkább kukoricában és napraforgóban történik. A vadászata idényhez kötött. A bikát szeptember 1.-től január 31.-ig, az érett bikát szeptember 1.-től október 31.-ig, a másodéves bikát szeptember 1.-től március 31.-ig, a tehenet szeptember 1.-től február utolsó napjáig, az ünőt május 1.-től február utolsó napjáig és a borjút szeptember 1.-től egészen április 30.-ig lehet vadászni (HTTP 16).

8.ábra: Gímszarvas rudli (Forrás: HTTP 25)

Dámszarvas: a dámszarvas szintúgy az erdős helyeket kedveli. Magyarországra a középkorban telepíthették be mert eredetileg Ázsiából származik. Hazánkban leginkább Tolna vármegyében Tamási és Gyulaj környékén nagyobb az állománysűrűség (HTTP 26). Rudliban élnek, de kisebbek, a gímszarvashoz viszonyítva (9. ábra). Nappal az élőhelyén pihen éjszaka pedig táplálkozik. A párzási időszaka az októberre tehető amikor beindul a barcogás. A bikák hordanak agancsot és annyiban tér el a gímszarvasétól, hogy lapátszerű az agancsa. Színe nyáron világosbarna fehér foltokkal, télen a szőrzete vastagabb így a foltok nem látszódnak. Tápláléka leginkább fák, cserjék, hajtások ezáltal leginkább erdei kárt okoznak túlnyomó

többségben mintsem mezőgazdasági vadkárt, de a szántóterületeken is csinál károkat, mint például azt, hogy a friss gabona és kukorica vetéseket kikaparja. (CSÁNYI 2007). A vadászati idenye különbözik a gímszarvashoz képest. A bikát október 1.-től február utolsó napjáig, az érett bikát október 1.-től november 30.-ig, a másodéves bikát október 1.-től április 30.-ig a tehenet október 1.-től február utolsó napjáig, az ünőt június 1.-től február utolsó napjáig és a borjút október 1.-től május 31.-ig lehet vadászni. (HTTP 16)

Trófeája kisebb a gímszarvaséhoz képest, a legnagyobbaknak az agancsa akár 6-7 kg is lehet. Magyarországon történt 2024-ben egy rekord, meghozzá a Bakonyban, ahol 6,87 kg-os bikát lőttek. (HTTP 27)

9.ábra: Dámszarvas rudli (Forrás: HTTP 28)

Őz: az őz az egyik legelterjedtebb vadfajunk hazánkban szinte mindenhol megtalálható már, de legnagyobb számban a Dunántúlon, az Alföldön és az Északi-középhegységben van jelen (10. ábra). Üzekedése augusztusra tehető leginkább ekkor is vadásznak a bakokra amikor különböző hívőeszközöket használnak. Az őz naponta többször is eszik és szinte minden táplálékot megeszik, amit könnyen megtud emészteni és magas víztartalma van (UTE 2014). Vadászata szintén idejéhez kötött a bakot április 15.től szeptember 30.-ig, a sutát és a gidát október 1.-től február utolsó napjáig lehet vadászni (HTTP 16). Az őzbak trófeák az Alföldön kiemelkedőek, ahol a trófeák súlya elérheti az 500 grammot is (HTTP 29).

10.ábra: Őzbak és őz suta (Forrás: HTTP 30)

2.3 A vadkár elhárítás módszerei

A vadkár elhárítás egy nagyon fontos folyamat annak érdekében, hogy csökkentsük a vadkár mértékét és az ebből fakadó termésmennyiségi és minőségi romlást. Megkülönböztetünk mezőgazdasági és erdei vadkár elhárítást. Az 1996. évi LV. Törvény (HTTP 17) kimondja:

„75. § * (1) A vadászatra jogosult az e törvényben foglaltak alapján köteles a vad által okozott kárt (a továbbiakban: vadkár) a károsultnak megtéríteni.”

A vadkár mértékét általában vadkár felméréssel szokták megállapítani, ezt megelőzheti a kompromisszum a gazda és a vadász társaság között, de ha nem tudnak megegyezni akkor jön a vadkár felmérés, amit egy vadkárügyi szakértő végez, ezt nevezik szubjektív becslési rendszernek. A vadkár szakértő végezhet teljes felmérést, ami mezőgazdasági vadkár esetén minden egyes növényt érint és végezhet mintaterületes felmérést, ami az adott tábla alakjától függően V W vagy X alakban gyűjt mintákat és felmér. Ezen módszerek közül a legpontosabb becslés a teljes felmérés esetében lesz. A felmérés eszközei a GPS alapú eszköz, amivel lehessen különböző pontokat jelölni a felmérendő területen, továbbá távolságmérő készülék, mérőszalag, okostelefon, pilóta nélküli légi járművek. Utóbbi nagy szerepet játszik a modern

vadkárbecslésben mert a drónokkal hatékonyabban lehet felmérni a kár mértékét. A becslés során jegyzőkönyvet kell vezetni. Miután megtörtént a felmérés akkor a vadászatra jogosult, mint például a vadásztársaság, köteles a vadkárt megfizetni a károsult gazda részére. (HTTP 31)

A vadkár ellen lehet védekezni kémiai vadriasztószerekkel, lehet villanypásztorral, kerítéssel, vadkárrelhárítással és vadföldekkel is. (WALTERNÉ ILLÉS 1990)

Ezek közül a leghatékonyabb és egyben legdrágább berendezés hosszútávon az a kerítés. A kerítéssel teljesen kizárjuk a vadat a területről, ami vadkárügyileg jó, de a hátránya az, hogy bele is akadhat a kerítésbe például a szarvasnak az agancsa és el is pusztulhat ezáltal, mert van egy megszokott útvonala, váltója. Ez esetben olyan helyen használjunk kerítést, ahol van elegendő vízforrás az állat számára, illetve elegendő táplálék és ha nincs akkor kialakítani, biztosítani vadetető szórókat és azokat folyamatosan karbantartani. A villanypásztor előnye, hogy olcsóbb beruházás, viszont hátránya az, hogy kevésbé hatékony, simán átbújik rajta a vad és már az áramerősséghez is hozzászoktak az évek alatt. Érvényes itt is az, hogy beleakadhat a szarvasnak az agancsa és elpusztulhat az állat. (WALTERNÉ ILLÉS 1990). Egyszer a saját szememmel tapasztalhattam meg egy terepszemlén, hogy a szarvas rudli átugrotta a villanypászort, mintha ott se lett volna.

A kémiai védekezés még kevésbé hatékony, de olcsó, gyorsan alkalmazható, mert ennél a védekezési formánál olyan vegyszereket alkalmazunk, amik kellemetlen szagúak. A kihelyezés után még hatékony lehet egy darabig, de utána szépen fokozatosan csökken a hatása és elillan, amit az időjárás nagyban befolyásol, mint például a szél és az eső. A vadkárrelhárítás is egy védekezési módszer. Hatékonyságát tekintve, ami hátrány az idő és a munkaerő mert ilyenkor kapnak a vadászok egy beosztást, hogy ki mikor menjen ki az adott területre őrizni és nem mindig megfelelő az a megadott időpont az embereknek. Ekkor azt a napot vagy tudják pótolni valaki mással, vagy nem. Amit még tesznek, hogy körbe autózzák a területet és a rádió hangerejét feltekerik maximumra, vagy figyelmeztető lövést adnak le. Az előbbi módszert egyszer édesapám alkalmazta, ekkor pont vele voltam. A vadföldek tudatosan kialakított területek és ha van egy ilyen terület kialakítva, akkor a vadkár mértéke a mezőgazdasági kultúrákban csökkenthető, ezáltal leginkább a vadföldeken táplálkozik a vad és nem a fontosabb mezőgazdasági táblákon. A kár mértéke függ a vadföld fekvésétől, a vetett növénykultúrától, illetve, hogy mennyire mozog arra a vad (WALTERNÉ ILLÉS 1990).

3. Anyag és módszer

A dolgozatom célja egy olyan összehasonlítás, ami bemutatja Magyarország, Ausztria, Németország és Lengyelország vadkárfelemelését.

A vizsgálat során különös figyelmet fordítok a jogi szabályozásokra, a védekezés gyakorlati módszereire, a vadkárfelemelés és kezelés intézményi hátterére, valamint a vadkárért való felelősség kérdésére. Magyarországon Baranya vármegyét fogom leírni az Országos Vadgazdálkodási Adattár adatai segítségével, illetve a Baranyai gazdálkodókkal készítek interjúkat, ezáltal primer szubjektív információkat fogok kapni, azokat feldolgozni és leírni. Itt korlátozó tényező a válaszolók száma. Összesen 17 kérdést tettem fel 14 gazdának, akihez el tudtam menni és beleegyezett az interjúba. A megkérdezettek között a többség gazdálkodik és vadászik is egyben, míg néhányan kizárólag csak gazdálkodási tevékenységet folytat. Az 1-5. kérdésnél általános dolgokról kérdeztem a gazdákat a 6. kérdéstől a 13. kérdésig pedig olyan témakörre tértem ki, ami már a védekezéssel, megelőzéssel, vadkárfelemeléssel kapcsolatos. A 14. kérdéstől a 16. kérdésig a kapcsolati viszonyokra tértem ki, hogy ki milyen kapcsolatban vannak a vadásztársaságokkal, illetve a vadászatra jogosultakkal. Az utolsó kérdésem egy opcionális kérdés volt, hogy tudnak-e bármilyen külföldi példát, amit szívesen látnának bevezetni Magyarországon.

A külföldi országokat tekintve azért választottam az említett országokat, mert Ausztriának és Németországnak fejlettebb vadkárkezelési eljárása van, mint Magyarországnak és szigorúbbak a szabályozások is. Németországban a biztosítók is szerepet játszanak a költségekben. Lengyelországot azért választottam, mert hasonló a felmérési rendszer, mint Magyarországon, de vannak eltérések is. Ezeket az információkat szekunder kutatásokkal támasztom alá az adott ország jogszabályai segítségével.

A vizsgálatnak nem csak az a célja, hogy összehasonlítok, hanem olyan gyakorlatok esetleges alkalmazása, ami külföldön hatékonyan megy végbe, illetve beváltak és ezeket akár lehetne adaptálni a magyar rendszerbe, amik esetleg gazdaságilag is fenntartható lenne.

4. Eredmények és értékelésük

4.1 Jogszabályi háttér Magyarországon Ausztriában, Németországban és Lengyelországban

Magyarország: Magyarországon a vadkárkezelésben jogszabály határozza meg azt, hogy ki felelős a vad által okozott károkért. Az 1996. évi LV. Törvény (HTTP 17) kimondja:

„75. §* (1) A vadászatra jogosult az e törvényben foglaltak alapján köteles a vad által okozott kárt (a továbbiakban: vadkár) a károsultnak megtéríteni.

(3)* Ha a vadászatra jogosult a jóváhagyott éves vadgazdálkodási tervben a gímszarvasra vagy a dámszarvasra előírt elejtési tervszámokat nem teljesíti, és az adott vadfaj tárgyét megelőző három vadászati évre számított átlagos terítékadata a tíz egyedet elérte, akkor a következő vadászati évben a bekövetkezett vadkár teljes egészében a vadászatra jogosultat terheli.

(5)* A vadkár megtérítésére az köteles, aki a kárt okozó vadfajjal vadgazdálkodási tevékenységet folytat és annak vadászatára jogosult, valamint akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett.”

Ausztria: Ausztriában nincsen egységes jogszabály, hanem minden tartományra például Tirolra, Felső-Ausztriára, Alsó-Ausztriára és Stájerországra saját vadászati törvény érvényes, viszont mindegyik tartományban a vadászatra jogosult a felelős a vad által okozott kárt megtéríteni. Például az 1986. évi Stájer vadászati törvény (HTTP 32) kimondja, hogy:

„(1) A vadászatra jogosultat az alábbi kártérítési kötelezettség terheli:

a) Meg kell térítenie azokat a károkat, amelyeket ő maga, vadászati személyzete, vadászvendégei vagy ezek vadászkutyái okoznak a földterületen és annak még be nem takarított terményeiben a vadászat gyakorlása során.

b) Meg kell térítenie azokat a károkat (vadkár), amelyeket a vad az ő vadászterületén belül okoz a földterületen és annak még be nem takarított terményeiben, kivéve, ha a kár a 55. § (2)

és (3) bekezdésében meghatározott területeken következett be. A kártérítésre a jelen törvény rendelkezései irányadóak.

(2) Ha a vadászati jog több személyt illet meg, akkor ezek a személyek a vadászati és vadkárokért egyetemlegesen felelnek.

(3) A vadászatra jogosult csak azokért a károkért felel, amelyeket olyan vad okozott, amelyre a 49. § szerint vadászati időszak van meghatározva.”

Németország: Németországban szintúgy a vadászatra jogosult felel a károk megfizetéséért kivéve a vad – gépjármű ütközésnél, mert ha a gépjármű vezetője rendelkezik megfelelő biztosítással akkor a biztosítója fizet a kárért akkor, ha az megfelelően dokumentálva van és ha nem akkor az autós fizet a kárért (HTTP 33). A Németországi Szövetségi Vadászati törvény (HTTP 34) kimondja, hogy:

„§ 29 Kártérítési felelősség

(1) Ha egy olyan földterületet, amely közös vadászterülethez tartozik vagy ahhoz csatolták (§ 5 (1) bekezdés), nagyvad (pl. szarvasfélék), vadnyúl vagy fácán károsít, akkor a vadászati közösség köteles a károsultnak megtéríteni a vad által okozott kárt. A közösségi kasszából kifizetett kártérítést az egyes tagoknak a vadászati közösségben való részesedésük arányában kell viselniük. Ha a vadászati bérlő teljesen vagy részben átvállalta a vadkár megtérítését, akkor a kártérítési kötelezettség őt terheli. A vadászati közösség kártérítési kötelezettsége fennmarad, amennyiben a károsult a bérlőtől nem tudja behajtani a kártérítést.

(2) Az olyan földterületeken keletkezett vadkárt, amelyek egyéni vadászterülethez csatoltak (§ 5 (1) bekezdés), az egyéni vadászterület tulajdonosa vagy hasznélvezője köteles megtéríteni. Bérbeadás esetén a vadászati bérlő felelős, ha a bérleti szerződésben vállalta a vadkár megtérítését. Ebben az esetben a tulajdonos vagy hasznélvező csak akkor felelős, ha a károsult a bérlőtől nem tudja behajtani a kártérítést.

(3) Az olyan földterületeken, amelyek egyéni vadászterülethez tartoznak, a vadkár megtérítésére vonatkozó kötelezettség – a (2) bekezdésben foglalt esetek kivételével – a károsult és a vadászatra jogosult között fennálló jogviszony alapján alakul. Ha nincs ettől

eltérő megállapodás, akkor a vadászatra jogosult köteles megtéríteni a kárt, ha az a nem megfelelő vadlétszám-szabályozás (elégtelen kilövés) következménye.

§ 30 Vad által okozott vadkár a bekerített területekről

Ha egy bekerített vad, amelyet ott tartottak és gondoztak, kiszabadul a bekerített területről, és vadkárt okoz, akkor kizárólag az a személy köteles a kárt megtéríteni, aki, mint vadászatra jogosult, tulajdonos vagy hasznélvező felügyel a bekerített területre.”

Lengyelország: Lengyelországban hasonló a kárfelmérés mint Magyarországon, annyi kivétellel, hogy itt nem vonnak be vadkárszakértőt kivéve akkor csak, ha bíróságra menne az ügy. Alapvetően a gazda és a vadász járja körbe az érintett területet és ha nem tudnak megállapodni akkor jön a bíróság. A Lengyel vadászati törvény (HTTP 35) kimondja, hogy:

„(1) A vadászterület bérlője vagy kezelője köteles megtéríteni az alábbiak által okozott károkat:

- 1. a mezőgazdasági növényekben és terményekben okozott károkat, amelyeket vaddisznók, jávorszarvasok, gímszarvasok, dámszarvasok és őzek okoztak;*
- 2. a vadászat végrehajtása során okozott károkat.*

(2) Az (1) bekezdésben említett károk felmérését, valamint a kártérítés összegének megállapítását egy bizottság végzi, amely az alábbi személyekből áll:

- 1. a vajdasági mezőgazdasági tanácsadó központ képviselője;*
- 2. a vadászterület bérlőjének vagy kezelőjének képviselője;*
- 3. annak a mezőgazdasági területnek a tulajdonosa vagy használója, amelyen a kár bekövetkezett.*

(3) Az (1) bekezdésben említett károk felmérésére és a kártérítés összegének megállapítására irányuló kérelmet a mezőgazdasági terület tulajdonosa vagy használója nyújtja be a vadászterület bérlőjéhez vagy kezelőjéhez.”

4.2 Ausztria, Németország, Lengyelország vadkár kezelési rendszere

Ausztria: Ausztriában az 1986-os Stájer vadászati törvény (HTTP 32) 68. paragrafusa alapján:

„(1) A vadkárok megállapításánál a károsodott vagy megsemmisült termékek helyben szokásos piaci árát kell alapul venni.

(2) Amennyiben a vadkárok teljes mértéke a mezőgazdaságban csak a betakarítás időpontjában állapítható meg, úgy a károsult részére a tényleges betakarítási veszteséget kell megtéríteni

(3) Az olyan mezőgazdasági állandó kultúrákban, amelyekben a kár mértéke csak későbbi időpontban állapítható meg, azt a kármegállapítás időpontjában megállapított kárösszeget kell megtéríteni.”

A 71. paragrafus a felmérés menetét írja le, ami úgy szól, hogy:

„(1) Kártérítési igény csak akkor áll fenn, ha a kár összege meghaladja a 100 eurót. A károsult köteles a kár bekövetkezéséről való tudomásszerzéstől számított legkésőbb 2 héten belül a kárt írásban, átvételi elismervénnyel vagy más igazolható módon bejelenteni a vadászatra jogosultnak. Ha a károsult és a vadászatra jogosult 1 héten belül nem jutnak egyezsége, a következő rendelkezések lépnek életbe.

(2) A károsult köteles a kárigény benyújtásától számított legkésőbb 2 héten belül írásban értesíteni egy helyileg és tárgyilag illetékes választott bírót, átvételi elismervénnyel vagy más igazolható módon. A választott bírónak szükség esetén azonnal, de legkésőbb 2 héten belül meg kell vizsgálnia a kárt, és amennyiben vadászati vagy vadkár fennáll, meg kell állapítania a kár mértékét.

(3) A választott bíró köteles a vadászatra jogosultat és a károsultat meghívni a kármegállapításra. Ha a vadkár fennáll, a bíró megállapítja a kár mértékét, és erről írásban értesíti mindkét felet.

(4) Ha a választott bíró által megállapított kárösszeget mindkét fél 14 napon belül írásban elismeri, akkor a megállapított összeget további 14 napon belül ki kell fizetni. A kárösszeg megállapítása írásban történik, és végrehajtási címet képez az osztrák végrehajtási törvény 1. §-a szerint. A választott bíró költségeit a díjigénylési törvény analógiája alapján kell kiszámítani. A költségeket a vadászatra jogosult viseli, ha vadkár fennáll, ellenkező esetben a

kérelmező viseli, ha nem állapítható meg vadkár. Ha a költségviselésről nincs egyezség, azt a járási közigazgatási hatóság állapítja meg és írja elő.

(5) Ha a választott bíró által megállapított kárösszeget bármelyik fél 14 napon belül nem ismeri el írásban, vagy ha a választott bíró 6 hónapon belül nem járt el, akkor a károsult rendes bírósági úton érvényesítheti a kárigényét.”

Németország: Németországban a Németországi Szövetségi Vadászati törvény (HTTP 34) 34. és 35. paragrafusa rendelkezik a vadkár bejelentés menetéről:

„§ 34 – A kárigény érvényesítése

(1) A vad- vagy vadászati kár megtérítésére vonatkozó igény megszűnik, ha a jogosult a kár bekövetkezéséről való tudomásszerzéstől számított egy héten belül – vagy ha kellő gondosság mellett korábban tudomást szerezhette volna – nem jelenti be a kárt az illetékes hatóságnál, amely a károsodott ingatlanért felelős.

(3) A bejelentésnek tartalmaznia kell annak a személynek a megnevezését, akit a kártérítési kötelezettség terhel.

§ 35 – Eljárás vad- és vadászati károk esetén

A tartományok előírhatják, hogy vad- és vadászati károk esetén a rendes bírósági út igénybevételenek előfeltétele egy előzetes megállapító eljárás lefolytatása legyen egy közigazgatási hatóság előtt, amelynek során: vagy egy végrehajtható kötelezettségvállalás vagy egy jogerőre emelkedés után végrehajtható határozat születik a kárigényről. A tartományok határozzák meg ennek az eljárásnak a részletes szabályait.”

Lengyelország: Lengyelországban az 1995. évi vadászati törvény (HTTP 35) 46a cikke írja le a kárfelmérés menetét. Leírja, hogy:

„(1) A szemle során meg kell állapítani: a vadfajt, amely a kárt okozta; a növénykultúra típusát, állapotát és minőségét; az egész kultúra területét; a károsodott kultúra becsült területét; a károsodott területen a kultúra becsült pusztulási arányát (százalékban).

(2) A szemlét haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem kézhezvételétől számított 7 napon belül kell elvégezni (a kérelem az 1995. évi törvény 46. cikkének (3) bekezdése szerint kerül benyújtásra).

(3) A szemle időpontjáról a vadászterület bérlője vagy kezelője köteles értesíteni: a mezőgazdasági terület tulajdonosát vagy használóját, valamint a területileg illetékes vajdasági mezőgazdasági tanácsadó központot, legkésőbb a kérelem kézhezvételétől számított 3 napon belül.

(4) A szemle befejezését követően a vadászterület bérlője vagy kezelője haladéktalanul jegyzőkönyvet készít, amelynek tartalmaznia kell különösen: a szemlében részt vevő személyek nevét; a jegyzőkönyv készítésének és a szemle elvégzésének dátumát; az (1) bekezdésben felsorolt megállapításokat; a károsodott kultúra helyszínrajzát; a résztvevők olvasható aláírását.

(5) A bizottság tagjai (a 46. cikk (2) bekezdése szerint) jogosultak kifogást benyújtani a jegyzőkönyv ellen, indoklással együtt. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni, hogy történt-e kifogás, vagy sem.

(6) A jegyzőkönyvet három azonos példányban kell elkészíteni – egyet-egyet a bizottság minden tagja részére.”

4.3 Gazdákkal készült interjúk elemzése

Az első kérdésem az volt feléjük, hogy mióta foglalkoznak gazdálkodással és mekkora területen. Az átlag az 22 év lett, de vannak kiugró értékek is ebben, például az egyik gazda csak kettő éve foglalkozik gazdálkodással, illetve volt olyan is, aki gyerek kora óta ezzel foglalkozik. A területnagyságot tekintve az átlag 91 hektár lett, de a kérdésnek ezen részére három gazda nem szeretett volna nyilatkozni így ők nem kerültek bele az átlagba. Itt is voltak kiugró értékek, a legkisebb érték 22 hektár és a legnagyobb pedig 300 hektár. A második kérdésem úgy szólt, hogy milyen főbb kultúrákat termesztenek. A megkérdezett gazdák 100%-a mondta a búzát és a kukoricát, 12 gazda a napraforgót, kilenc gazda az árpát, hat a repcét, négy a szóját, egy gazda a zabot és négyen egyéb alternatív növényt termesztenek például lucernát és köményt. A harmadik kérdésem az volt, hogy milyen típusú vadkárokkal találkoztak már. A többség a taposáskárt, túraskárt és rágáskárt mondta, de voltak sokan, akik megemlésték a madárkárt is. A negyedik kérdés arra irányult, hogy mely növénykultúrákat érintették ezek a károk. A többség a kukoricát és a napraforgót mondta, de többen mondták a gabonaféléket és az őszi káposztarepcét is. A következő kérdés az volt, hogy melyik évszakokban jelentkezik a legtöbb kár. A 14 megkérdezett gazdából 12 gazda mondta a tavaszt, 10 a nyarat és kilenc az őszt.

A hatodik kérdéssel a védekezési módszerekre tértem ki. Kilenc gazda használ villanypásztort, 11 gazda vadriasztót, öt gazda a vadkárrelhárításban is részt vesz. Négy gazda pedig egyéb védekezési lehetőségeket használ, például vadföldeket a károk mérséklésére. A hetedik kérdés az előzőre épült, hogy ki melyiket találja hatékonynak. Hat gazda mondta a villanypásztort, három a fegyveres védekezést, vagyis a vadkárrelhárítást, kettő mondta a vadriasztót és három gazda egyik módszert sem tartja hatékonynak. A következő kérdésem az a kombinált védekezésre irányult, hogy valaki például villanypásztort és vadriasztót használ és mellette még vadkárrelhárításban is részt vesz-e. Kilenc gazda válaszolt igennel, vagyis használ kombinált védekezést. A többség vadriasztót használ és mellette részt vesz vadkárrelhárításban is. A többi öt gazda csak egy fajta védekezési módszert alkalmaz és ez leginkább a villanypásztort. A kilencedik kérdésem az volt, hogy hogyan döntenek egy védekezési módszer mellett. Öt gazda veszi figyelembe a költségeket, 12 a hatékonyságot és egy gazda a támogatásokat. A következő kérdésben arra tértem ki, hogy kapnak-e állami vagy EU-s támogatást a vadkárok mérséklésére, de viszont itt mindenki azt nyilatkozta, hogy nem kapnak. A 11. kérdésnél azt kérdeztem meg, hogy érzékelhetően csökkenti-e a gazdák jövedelmét a vadkár. 11 gazdánál milliós a kiesés, kettő mondta azt, hogy nem annyira jelentős, egy gazda pedig azt mondta, hogy nem minden évben érinti a vadkár. A 12. kérdésnél arra szerettem rávilágítani, hogy van-e esetleg valamilyen biztosításuk a gazdáknak a károk mérséklésére. 12 gazda azt nyilatkozta, hogy van, kettő pedig azt, hogy nincs. A 13. kérdésnél arra voltam kíváncsi, hogy kértek-e már hivatalos kárfelmérést szakértő által és ha igent mondtak, megkérdeztem tőlük azt is, hogy mennyire voltak elégedettek vele. A 14. gazdából hét gazda kért már hivatalos felmérést, ebből egy 50%-ban volt elégedett, volt öt gazda, aki maximálisan elégedett volt és egy gazda, aki kért többször is viszont 80%-ban volt csak elégedett. A 14. kérdésnél arra tértem ki, hogy mennyire tartják jónak a jelenlegi magyar szabályozást a vadkárok kezelésére és ha nem jó akkor mit módosítana rajta. Kettő gazda mondta jónak a szabályozást, három gazda a gyorsabb ügyintézés tenné lehetővé, öt gazda a vadásztársaságokat mondta, hogy szigorúbb szabályozás illetné meg őket kifizetés, illetve állományszabályozás terén. Egy gazda mondta az állományszabályozást elkülönülve a vadásztársaságtól. Egy gazda a támogatást mondta, hogy jól jönne. Egy gazda mondta, hogy központilag enyhítené a károkat. Egy gazda pedig azt nyilatkozta, hogy bíráljanak úgy, hogy ki milyen módon viszonyul a védekezéshez, vadásztársasághoz és a többi gazdához. A következő kettő kérdésben kitértem a kapcsolatokra is, hogy milyen kapcsolatot ápolnak a

vadásztársaságokkal, illetve a vadászatra jogosultakkal a gazdák. A vadásztársaságokkal kapcsolatban négy gazda jó kapcsolatot ápol, hat kevésbé jót és négy gazda pedig egyáltalán nem ápol jó kapcsolatot a társaságokkal. A vadászatra jogosultakkal kapcsolatban kilenc gazda jó kapcsolatot ápol, négy egyáltalán nem jót és egy gazda nyilatkozott úgy, hogy pozitív irányba alakul a kapcsolat. Az utolsó kérdésem az úgy szólt felénk, hogy ismernek-e a gazdák külföldi vadkárkezelési gyakorlatot, amit szívesen látnának bevezetni Magyarországon, de erre a kérdésre az összes gazda azt mondta, hogy nem ismeri a külföldi rendszert.

4.4 Baranya vármegye és az országos vadkár adatok összevetése az OVA alapján

Baranya vármegye a 4. vadgazdálkodási tájegységbe tartozik (11. ábra). Ezen belül kettő vadgazdálkodási tájegységet foglal magába. 406-os számmal a Mecseki vadgazdálkodási táj rendelkezik és a 407-es számmal rendelkező Dél-Baranyai ártéri vadgazdálkodási táj.

11. ábra: Vadgazdálkodási tájak és tájegységek (Forrás: OVA)

A Gímszarvas, dámszarvas és őz állományt tekintve (12. ábra) látható, hogy Baranya vármegyének a gímszarvas állománya kiemelkedő. Bikából van a legtöbb, ezt követi a tehén és az ünő, és borjúból van kevesebb. A Baranyai állományt megelőzi Somogy és Veszprém vármegye állománya, de ezen belül is Somogy vármegyében van a legtöbb gímszarvas az országban. A legkevesebb gímszarvas Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében található. A

gímszarvas térképes ábrázolását (16. ábra) az ötödik fejezetben ábrázolom. A dámszarvas állományt tekintve Baranya alul marad néhány vármegyéhez képest. A legtöbb dámszarvas Pest, Tolna és Békés vármegyében található ebben a sorrendben, a legkevesebb pedig Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében van. A Baranyai állományt jobban megvizsgálva tehénből és ünből van több míg bikából és borjúból kevesebb. A dámszarvas térképes ábráját a mellékletekben ábrázolom (4. sz. melléklet). Az őz állományt elemezve elég kevés van belőlük Baranyában. Ez azért van mert a Délszláv háborúk miatt az 1990-es években feljebb húzódt az aranyakál állománya Horvátországból. Az aranyakál az őz számára, pontosabban a gidák számára egy potenciális veszélyforrás (HTTP 36). Baranyai állományát tekintve sutából van több, ezt követi a bak és utána a gida. Az Őz állományának térképes ábráját a mellékletekben ábrázolom (1. sz. melléklet).

12. ábra: Gímszarvas, dámszarvas, őz állomány (Forrás: OVA)

VADÁLLOMÁNYBECSLÉSI JELENTÉS Országos összesen - 2024

Vármegye	Gímszarvas				Dámszarvas				Őz				Muflon			
	bika	tehén, ünb	borjú	összes	bika	tehén, ünb	borjú	összes	bak	suta	gida	összes	kos	juh, jerke	bárány	összes
Baranya	4 525	4 500	3 248	12 273	428	530	353	1 311	3 814	3 901	2 216	9 931	34	71	53	158
Bács-Kiskun	2 240	2 549	1 886	6 675	1 244	1 425	1 036	3 705	11 801	12 545	8 391	32 737	3	12	2	17
Békés	110	171	102	383	1 624	2 116	1 429	5 169	12 518	13 767	9 811	36 096	14	15	11	40
Borsod-Abaúj-Zemplén	3 694	4 028	3 055	10 777	61	97	72	230	8 289	9 052	7 553	24 894	211	291	264	766
Csongrád-Csanád	49	59	39	147	488	585	401	1 474	9 270	9 058	6 233	24 561	23	31	20	74
Fejér	1 716	1 731	1 287	4 734	703	809	498	2 010	5 902	7 040	4 695	17 637	377	366	252	995
Győr-Moson-Sopron	2 488	2 628	2 058	7 174	356	414	377	1 147	7 743	7 847	6 874	22 464	23	28	20	71
Hajdú-Bihar	84	103	75	262	1 620	1 418	706	3 744	8 319	8 991	6 087	23 397	0	0	0	0
Heves	2 265	2 814	2 316	7 395	104	128	95	327	4 986	5 382	4 297	14 665	759	966	716	2 441
Komárom-Esztergom	1 559	2 079	1 468	5 106	702	1 089	782	2 573	2 534	3 060	1 940	7 534	688	720	483	1 891
Nógrád	2 181	2 231	1 826	6 238	615	665	561	1 841	1 944	1 935	1 676	5 555	326	404	297	1 027
Pest	1 655	2 041	1 638	5 334	1 946	2 497	2 086	6 529	7 806	8 652	7 721	24 179	573	571	414	1 558
Somogy	6 401	6 515	4 319	17 235	1 086	1 445	673	3 204	4 540	4 766	2 937	12 243	121	157	57	335
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1 022	1 380	994	3 396	1 348	1 532	1 058	3 938	10 261	10 715	7 796	28 772	16	19	12	47
Jász-Nagykun-Szolnok	4	1	1	6	44	50	53	147	9 859	9 994	7 350	27 203	0	0	0	0
Tolna	2 495	2 920	1 803	7 218	2 196	2 632	1 306	6 134	6 075	7 407	4 157	17 639	0	0	0	0
Vas	3 408	2 745	1 791	7 944	316	434	309	1 059	4 397	4 492	3 112	12 001	42	39	37	118
Veszprém	5 351	5 844	4 246	15 441	1 043	949	722	2 714	4 648	4 500	3 440	12 588	827	736	464	2 027
Zala	3 683	3 612	2 679	9 974	124	175	102	401	3 440	3 601	2 598	9 639	59	61	32	152
Összesen	44 930	47 951	34 831	127 712	16 048	18 990	12 619	47 657	128 146	136 705	98 884	363 735	4 096	4 487	3 134	11 717

A vaddisznó állományt megfigyelve (13. ábra) kiemelkedő Baranyában az állománysűrűség, bár megelőzi Veszprém és Somogy vármegye. Ezek közül Somogyban van több vaddisznó. Baranyában süldőből van a legtöbb míg kocából és kanból kevesebb. A vaddisznó vadállomány térképes ábráját a mellékletekben ábrázolom (2. sz. melléklet).

Az apróvad fajokat tekintve (13. ábra) a mezei nyúl állománya Baranyában elmarad az országos átlagtól, de még kevesebb az állomány Komárom-Esztergom, Nógrád, Somogy, Vas és Zala vármegyében. A legtöbb nyúl az alföldi térségekben található. A fácán állománysűrűsége átlagosnak mondható Baranya vármegyében az országos adatokkal összevetve. A legtöbb Békés vármegyében található és a legkevesebb pedig Nógrád vármegyében. A mezei nyúl és a fácán állományának a térképes ábrázolását a mellékletekben ábrázolom (5. sz. melléklet).

13. ábra: Vaddisznó, mezei nyúl, fácán állomány (Forrás: OVA)

VADÁLLOMÁNYBECSLÉSI JELENTÉS
Országos összesen - 2024

Vármegye	Vaddisznó				Szikaszarvas				Mezei nyúl	Fácán	Szürke fogoly
	kan	koca	süldő	összes	bika	tehén, üdő	borjú	összes			
Baranya	892	1 185	2 287	4 364	0	0	0	0	7 205	14 081	155
Bács-Kiskun	520	607	1 671	2 798	0	0	0	0	50 401	62 533	649
Békés	76	91	200	367	0	0	0	0	90 740	78 653	790
Borsod-Abaúj-Zemplén	357	556	1 215	2 128	0	0	0	0	17 890	30 090	307
Csongrád-Csanád	118	150	296	564	0	0	0	0	56 825	53 235	802
Fejér	611	763	1 636	3 010	35	55	35	125	26 461	41 045	117
Győr-Moson-Sopron	449	637	1 443	2 529	0	0	0	0	19 401	17 277	1 656
Hajdú-Bihar	115	180	369	664	0	0	0	0	70 621	50 743	501
Heves	215	286	669	1 170	0	0	0	0	18 069	21 450	59
Komárom-Esztergom	413	582	1 217	2 212	0	0	0	0	3 863	7 188	125
Nógrád	239	352	865	1 456	0	0	0	0	3 133	5 897	115
Pest	682	944	2 079	3 705	0	0	0	0	27 460	25 915	1 260
Somogy	1 089	1 548	2 807	5 444	0	0	0	0	6 923	16 015	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	359	506	1 063	1 928	0	0	0	0	35 820	48 463	371
Jász-Nagykun-Szolnok	36	62	123	221	0	0	0	0	56 925	37 616	413
Tolna	735	1 015	2 048	3 798	0	0	0	0	20 358	26 680	20
Vas	669	885	1 979	3 533	0	0	0	0	5 820	7 687	48
Veszprém	1 036	1 317	2 169	4 522	0	0	0	0	14 406	17 723	29
Zala	746	1 011	1 846	3 603	0	0	0	0	4 276	8 835	0
Összesen	9 357	12 677	25 982	48 016	35	55	35	125	536 597	571 126	7 422

Az egyéb fajok közül (14. ábra), amit érdemes kiemelni az a róka és az aransakál. Rókából országosan a legkevesebb Komárom-Esztergom vármegyében van, aransakálból pedig Heves vármegyében. A legtöbb róka Pest vármegyében található meg, aransakálból pedig Tolna vármegyében van több. Baranyában a róka állomány az átlagosnak mondható míg az aransakál egyedszáma magas a többi vármegyével összehasonlítva kivéve Tolna és Somogy vármegyét. Ami érdekesség az aransakál állománysűrűségét illetően az, hogy Somogy és Tolna vármegyében több aransakál van, mint Baranyában és mégis nagyobb az őz állománya e két vármegyében, mint Baranyában (12. ábra). Befolyásoló tényező lehet az, hogy az ottani vadásztársaságok és vadászatra jogosultak jobban alkalmaznak különböző technikákat a

sakálvadászatokhoz, mint például a nyúlsírósípot, mint Baranyában. Elképzelhető az is, hogy más domborzati viszonyok uralkodnak a három vármegyében így a vadászata is különbözik. Az aranysakál állomány térképes ábrázolását a mellékletekben ábrázolom (3. sz. melléklet).

14. ábra: Egyéb fajok állománya (Forrás: OVA)

EGYÉB FAJOK ÁLLOMÁNYA
Országos összesen - 2024

Vármegye	Szarka	Dolmányos varjú	Szajkó	Üregi nyúl	Róka	Borz	Nyest	Házi görény	Aranysakál
Baranya	1 894	2 554	4 357	62	2 189	2 047	1 267	902	1 501
Bács-Kiskun	5 364	3 617	3 233	919	2 935	1 326	1 297	1 174	1 089
Békés	2 432	2 474	555	0	2 560	492	1 387	910	483
Borsod-Abaúj-Zemplén	3 366	2 794	3 877	0	3 455	2 336	1 533	847	717
Csongrád-Csanád	4 997	4 594	3 446	1 502	3 157	1 429	2 765	1 871	1 129
Fejér	3 178	5 702	2 955	760	2 988	2 088	1 052	579	988
Győr-Moson-Sopron	1 384	4 574	2 932	44	2 528	1 131	1 443	730	302
Hajdú-Bihar	3 782	4 074	1 535	0	2 452	1 449	1 107	1 056	319
Heves	2 580	2 054	2 492	50	2 529	1 060	1 062	676	251
Komárom-Esztergom	2 089	1 840	1 784	0	1 891	1 165	711	373	553
Nógrád	1 733	1 619	3 019	0	2 787	1 496	1 527	808	328
Pest	8 946	4 899	6 303	2 059	5 505	3 046	2 134	1 083	782
Somogy	1 892	6 761	6 010	80	2 886	2 728	2 042	973	2 472
Szabolcs-Szatmár-Bereg	3 825	3 408	5 111	13	3 036	2 399	1 289	1 030	573
Jász-Nagykun-Szolnok	3 164	2 791	1 040	179	2 818	759	1 107	690	279
Tolna	2 682	7 727	6 005	310	3 690	3 056	1 334	953	2 546
Vas	1 275	3 633	4 532	70	3 026	1 549	1 780	748	761
Veszprém	1 943	5 177	4 616	0	3 671	2 006	1 927	729	717
Zala	1 824	4 810	5 198	0	4 012	2 497	2 704	843	1 737
Összesen	58 350	75 102	69 000	6 048	58 115	34 059	29 468	16 975	17 527

Az adatbázis a vadgazdálkodási egységek 100%-ának adatait tartalmazza (1449/1449 VGE)
Országos Vadgazdálkodási Adattár - 2024.08.09.

A Lelövés és elhullás arányát vizsgálva Baranya vármegyében (15. ábra) jól látható, hogy a vaddisznó foglalja el az első helyet, a másodikat a gímszarvas, a harmadikat az őz és a negyedik helyet a dámszarvas szabad területen való lelövés tekintetében. Apróvadak tekintetében az első helyet a fácán, a második helyet a mezei nyúl foglalja el. Az elhullásokat megfigyelve a nagyvadaknál az első helyen az őz, második helyen a gímszarvas, harmadik helyen a vaddisznó és negyedik helyen a dámszarvas áll. A gépjárművek által okozott elhullást vizsgálva a nagyvadak közül az őzből van több. Dámszarvas elütés nem történt. Apróvadakból pedig a fácánból volt több.

15. ábra: Lelövés és elhullás aránya Baranya vármegyében (Forrás: OVA)

VADGAZDÁLKODÁSI JELENTÉS 2023

Baranya vármegye

A. TÁBLA: LELÖVÉS, ELHULLÁS

Megnevezés		Lelövés (pld)*				Elhullás	
		Szabad területen				Összes	Ebből vad- gépjármű ütközés
		Bérvadászat		Saját vadászat	Összes		
		hazai	külföld				
Gím- szarvas	bika	208	368	1,151	1,727	59	22
	tehén	263	210	1,480	1,953	30	21
	ünő	147	48	679	874	6	4
	boriú	215	193	1,629	2,037	23	15
	összes	833	819	4,939	6,591	118	62
Dám- szarvas	bika	26	22	81	129	0	0
	tehén	53	8	104	165	2	0
	boriú	18	7	90	115	2	0
	összes	97	37	275	409	4	0
Óz	bak	167	270	592	1,029	66	50
	suta	36	47	423	506	156	123
	gida	18	6	257	281	66	31
	összes	221	323	1,272	1,816	288	204
Vaddisznó	kan	209	107	2,115	2,431	6	3
	koca	267	178	1,753	2,198	2	2
	süldő	559	149	3,616	4,324	11	2
	malac	134	42	1,365	1,541	8	3
	összes	1,169	476	8,849	10,494	27	10
Mezei nyúl		7	0	871	878	111	73
Fácán		1,103	48	1,870	3,021	126	87

*Lelövés alatt a vaddisznó esetében diagnosztikai lelövés értendő.

5. Következtetések és javaslatok

A kiválasztott és egyben vizsgált országok vadkárkezelési rendszere megegyezik, tehát Ausztriában, Németországban és Lengyelországban ugyanúgy a vadászatra jogosultnak kell megtérítenie a vad által okozott kárt a károsult gazda részére, mint Magyarországon, de az eljárások részletei, a jogérvényesítés módja és a gyakorlati megvalósítás az eltérő.

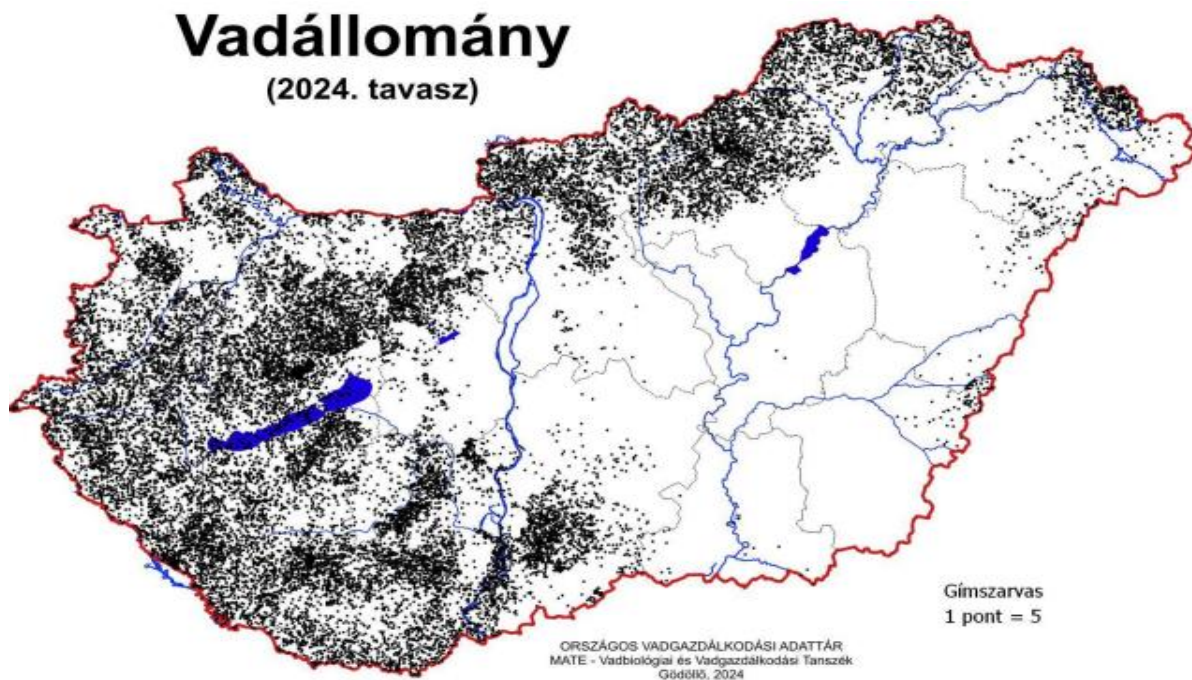
Ausztria: Ausztriában a választott bíró intézményével egy gyors, költséghatékony és jogilag végrehajtható eljárást biztosít, amely megelőzheti a bírósági pereket. A kárfelmérés időzítése rugalmas, figyelembe veszi a betakarítási időpontokat és az állandó kultúrák sajátosságait.

Németország: Németországban a rendszer szigorúbb határidőkhöz kötött. A kárbejelentés elmulasztása jogvesztéssel jár, és több tartományban kötelező lehet egy hatósági előeljárás a bírósági út előtt. A biztosítók szerepe is hangsúlyos, különösen közúti vadbalesetek esetén. A kártérítési felelősség megosztható a vadászati közösség és a bérlő között, ami rugalmasabb, de bonyolultabb jogviszonyokat eredményezhet.

Lengyelország: Lengyelország a legegyszerűbb és leggyorsabb rendszert alkalmazza. A kárfelmérést egy háromtagú bizottság végzi, amelyben a gazda, a vadászatra jogosult és a mezőgazdasági tanácsadó központ képviselője vesz részt. A jegyzőkönyv három példányban készül, és csak jogvita esetén kerül sor a bírósági eljárásra. Ez a rendszer elősegíti a helyi megegyezést és csökkenti a jogi eljárások számát.

Baranya vármegye: a vármegye sajátosságai jól tükrözi a magyar rendszer kihívásait. Jelentős nagyvadállománnyal rendelkezik, különösen a gímszarvas és a vaddisznó tekintetében, amelyek a legnagyobb károkat is okozzák. Az itt lévő vadgazdálkodási tájegységek eltérő adottságai miatt a kármegoszlás területileg is differenciált. Az Országos Vadgazdálkodási Adattár adatai alapján kiemelkedő a vadállomány tekintetében, ami indokoltá teszi a célzott megelőzési intézkedéseket. Az interjúban megkérdezett gazdák is tanúsítják, hogy megoszlott a vadkár, mert van, aki a két vadgazdálkodási tájegység között gazdálkodik és van, aki a két tájegységben. Az alábbi térképen (16. ábra) is jól látszik, hogy a megye középső részein nincs akkora vadállomány például a gímszarvas esetében, mint a Mecsek körül vagy Dél Baranyában.

16. ábra: Gímszarvas vadállomány Baranya vármegyében (Forrás: OVA)

A nemzetközi összehasonlítás alapján több olyan szempont is figyelembe vehető, amely Magyarország vadkár-felmérési rendszerének hatékonyságát növelhetné.

Az osztrák és német gyakorlatok alapján az alábbi fejlesztési irányok fogalmazhatók meg:

1. Határidők szigorú betartása a Németországi rendszer alapján: A német rendszerben a kárbejelentés elmulasztása jogvesztéssel jár. Magyarországon a határidők gyakran rugalmasak, ami elhúzódo eljárásokat eredményez. Javasolt Magyarországnak a jogvesztés egyértelmű szabályozása, a digitális nyilvántartás bevezetése a bejelentések követésére.

2. Kár-felmérés időzítésének rugalmasabb kezelése: Ausztriában lehetőség van a kár mértékének betakarítás előtti vagy utáni megállapítására. Javasolt a kármegállapítás időpontjának rugalmasabb kezelése és a termény típusához igazított felmérési időszakok bevezetése.

3. Jogorvoslati lehetőségek egyszerűsítése: A német és osztrák felmérési rendszerben a hatósági eljárás után végrehajtható határozat születik. Magyarországon a bírósági út gyakran hosszadalmas, ezáltal javasolt a közigazgatási határozat végrehajthatóságának biztosítása és egyezség esetén automatikus végrehajtási cím létrehozása.

6. Összefoglalás

A szakdolgozatom célja a mezőgazdasági vadkárok felmérésének és kezelésének vizsgálata volt Magyarországon, különös tekintettel Baranya vármegyére, valamint a hazai gyakorlat összehasonlítása három európai ország – Ausztria, Németország és Lengyelország – rendszerével. A téma aktualitását és jelentőségét az adta, hogy a vadkárok évről évre jelentős gazdasági veszteséget okoznak a gazdálkodóknak, miközben a jogi és gyakorlati kezelésük sok esetben vitás és elhúzódó. Dolgozatom irodalmi részében történeti és jogi áttekintést nyújtottam a vadászat fejlődéséről, társadalmi szerepéről és szabályozásáról az őskortól egészen a modern korig. Az anyag és módszer fejezetben részleteztem a vizsgálatom lépéseit, illetve azt, hogy honnan gyűjtöttem adatokat a vizsgálatomhoz. Az interjú alapjait is itt írtam le, hogy hány kérdést tettem fel a gazdáknak és hogy milyen témákat érintettem vele. Az eredmények alapján megállapítható, hogy bár a négy országban a vadászatra jogosult viseli a vadkár megtérítésének felelősségét, az eljárások részleteiben jelentős különbségek mutatkoznak. A baranyai gazdákkal készített interjúk alapján kiderült, hogy a leggyakoribb károk a taposás-, túrás és a rágáskár, főként kukoricában és napraforgóban. A gazdák többsége villanypásztort, vadriasztót és vadkárrelhárítást alkalmaz, de ezek hatékonyságát vegyesen ítélik meg. A legtöbben nem részesülnek támogatásban, és a vadkárok gyakran milliós nagyságrendű kiadásokat okoznak. A hivatalos kárfelmérések megítélése szintén vegyes, és a gazdák többsége nem ismeri a külföldi rendszereket. Összességében a dolgozat rávilágít arra, hogy a vadkárkezelés nem csupán jogi kérdés, hanem gyakorlati, gazdasági és társadalmi szempontból is kiemelt jelentőségű terület. A nemzetközi tapasztalatok hasznosíthatók a hazai rendszer fejlesztése érdekében, különösen olyan vármegyékben, mint Baranya, ahol a vadállomány sűrűsége és a vadkárok mértéke is kiemelkedő.

7. Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet mondani belső témavezetőmnek Dr. Kovács Szilvia egyetemi docensnek, aki pontról pontra segített eligazodni a dolgozatom elkészítési folyamatában, illetve, hogy végső soron leellenőrizte a munkámat és tanácsokkal látott el, hogy mit kell javítanom még benne.

Továbbá szeretnék köszönetet mondani a családomnak és a barátaimnak, akik támogattak, különösen a nehezebb időszakokban is az egyetemi éveim alatt. Nélkülük nem tartanék itt, ahol tartok.

Szeretném megköszönni az interjúkban résztvevő gazdálkodók és vadászatra jogosultak segítségét, akik hozzájárultak a munkám létrejöttéhez.

8. Irodalomjegyzék

Bruno H. 2013: A vadászat kézikönyve, Saxum kiadó, Budapest. 264 pp.

Csányi S. 2007: Vadbiológia. Mezőgazda kiadó, Budapest, 134 pp.

Ute W. 2014: Állatok és növények az erdőben, Sziget Könyvkiadó, Budapest, 128 pp.

Walterné Illés V. 1990: A vadkár, Venatus Kiskönyvtár, Szentendre. 11 pp; 25-54 pp.

Internetes forrásjegyzék:

HTTP 1

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Vad%C3%A1szat>

(Letöltés dátuma: 2025.08.04)

HTTP 2

https://dka.oszk.hu/100900/100924/ember_0445_nagykep.jpg

(Letöltés dátuma: 2025.08.04)

HTTP 3

<https://hu.wikipedia.org/wiki/barlangrajz#>

(Letöltés dátuma: 2025.08.04)

HTTP 4

<https://hu.wikipedia.org/wiki/barlangrajz#/media/f%C3%A1jl:bestias11.jpg>

(Letöltés dátuma: 2025.08.04)

HTTP 5

https://en.wikipedia.org/wiki/hunting,_fishing_and_animals_in_ancient_egypt

(Letöltés dátuma: 2025.08.10)

HTTP 6

http://pctrs.network.hu/clubpicture/1/8/8/4/_vadaszat-001_1884027_3250.jpg

(Letöltés dátuma: 2025.08.10)

HTTP 7

https://en.wikipedia.org/wiki/lion_hunting

(Letöltés dátuma: 2025.08.10)

HTTP 8

https://penelope.uchicago.edu/~grout/encyclopaedia_romana/gladiators/venationes.html

(Letöltés dátuma: 2025.08.10)

HTTP 9

https://pestbuda.hu/cikk/20180906_a_kiraly_vadaskertjei_matyas_es_budapest_ii_resz#images

(Letöltés dátuma: 2025.08.15)

HTTP 10

<https://www.vadaszmester.hu/index.php/kezdolap/szakmai-cikkek/43-a-vadat-rn>

(Letöltés dátuma: 2025.08.15)

HTTP 11

https://en.wikipedia.org/wiki/fox_hunting

(Letöltés dátuma: 2025.08.15)

HTTP 12

https://en.wikipedia.org/wiki/fox_hunting?utm#/media/file:desportes_fox.jpg

(Letöltés dátuma: 2025.08.15)

HTTP 13

<https://www.encyclopedia.com/sports-and-everyday-life/sports/sports/hunting>

(Letöltés dátuma: 2025.08.16)

HTTP 14

[https://hu.wikipedia.org/wiki/grassalkovich-kast%3%a9ly_\(g%3%b6d%3%b6ll%5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/grassalkovich-kast%3%a9ly_(g%3%b6d%3%b6ll%5%91))

(Letöltés dátuma: 2025.08.16)

HTTP 15

<https://djp.hu/2022/05/12/maria-terezia/>

(Letöltés dátuma: 2025.08.16)

HTTP 16

https://www.omvk.hu/app/omvk/web/uploads/files/orszagos/vad%3%81szati_id%3%89nyek_nimrod_2024_januar_omvk_webre.pdf

(Letöltés dátuma: 2025.08.18)

HTTP 17

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600055.tv>

(Letöltés dátuma: 2025.09.03)

HTTP 18

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400079.fvm>

(Letöltés dátuma: 2025.09.03)

HTTP 19

https://hu.wikipedia.org/wiki/t%3%a1rsas_vad%3%a1szat

(Letöltés dátuma: 2025.09.08)

HTTP 20

<https://www.agraroldal.hu/vad-2.html>

(Letöltés dátuma: 2025.09.10)

HTTP 21

<https://api.nimrod.hu/media/5/59/59266de51c9167123e859399d36ffef3.jpg>

(Letöltés dátuma: 2025.09.10)

HTTP 22

<https://portal.nebih.gov.hu/-/magas-kockazatu-asp-teruletet-jelolt-ki-a-hatosag-baranya-varmegyeben>

(Letöltés dátuma: 2025.09.15)

HTTP 23

<https://portal.nebih.gov.hu/-/magyarorszag-visszanyerte-a-ragados-szaj-es-koromfajas-betegsegtol-valo-mentesseget>

(Letöltés dátuma: 2025.09.15)

HTTP 24

<https://api.nimrod.hu/media/1/1a/1ae82a11f6cf8689f768b83e5e853fac.jpg>

(Letöltés dátuma: 2025.09.15)

HTTP 25

<https://www.turistamagazin.hu/media/thumbs/herd/of/herd-of-red-deer-cervus-elaphus-rutting-and-roaring-during-s-2c6ae3b6-10627816.jpg>

(Letöltés dátuma: 2025.09.16)

HTTP 26

https://hu.wikipedia.org/wiki/eur%c3%b3pai_d%c3%a1mvad

(Letöltés dátuma: 2025.09.20)

HTTP 27

https://www.agroinform.hu/erdo_vadgazdalkodas/hihetetlen-teljesitmeny-rejtelyes-rekord-a-bakony-sziveben-77633-001

(Letöltés dátuma: 2025.09.20)

HTTP 28

<https://vaskarika.hu/images/gallery/1/8/1/1814ae90.jpg>

(Letöltés dátuma: 2025.09.20)

HTTP 29

<https://www.szon.hu/helyi-eletstilus/2025/05/ozbakok-javaban-tart-a-szezon>

(Letöltés dátuma: 2025.09.28)

HTTP 30

<https://centauriweb.hu/wp-content/uploads/2025/01/oz10-1024x683.jpg>

(Letöltés dátuma: 2025.09.28)

HTTP 31

<https://cdn.kormany.hu/uploads/document/a/a6/a60/a609ba625c54e7cff0d76e1d85ba7cd84009567a.pdf>

(Letöltés dátuma: 2025.09.31)

HTTP 32

https://www.jusline.at/gesetz/stmk_jagd_1986

(Letöltés dátuma: 2025.10.03)

HTTP 33

<https://www.allianz.de/auto/kfz-versicherung/wildunfall/>

(Letöltés dátuma: 2025.10.05)

HTTP 34

<https://www.buzer.de/gesetz/712/index.htm#artanc8922>

(Letöltés dátuma: 2025.10.10)

HTTP 35

<https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-lowieckie-16797221>

(Letöltés dátuma: 2025.10.12)

HTTP 36

<https://vadaszujzag.hu/vadasz-hirek/az-aranysakal-vadgazdalkodasi-hatasai/>

(Letöltés dátuma: 2025.10.15)

9. Táblázatok és ábrák jegyzéke

1. ábra – Őskori vadászat.....	5
2. ábra – Barlangrajzi ábrák.....	6
3. ábra – Ókori vadászat Egyiptomban	7
4. ábra – Középkori vadászat.....	8
5. ábra – Rókvadászat Nagy-Britanniában a 18. században	9
6. ábra – Kukorica kártétel	13
7. ábra – Vaddisznókonda	14
8. ábra – Gímszarvas rudli	15
9. ábra – Dámszarvas rudli	16
10. ábra – Őzbak és őz suta	17
11. ábra – Vadgazdálkodási tájak és tájegységek	27
12. ábra – Gímszarvas, dámszarvas, őz állomány	28
13. ábra – Vaddisznó, mezei nyúl, fácán állomány	29
14. ábra – Egyéb fajok állománya	30
15. ábra – Lelövés és elhullás aránya Baranya vármegyében	31
16. ábra – Gímszarvas vadállomány Baranya vármegyében.....	33

10. Nyilatkozatok

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános
hozzáféréseiről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: Joó Marcell
A Hallgató Neptun kódja: F43NPD
A dolgozat címe: Vadkár megelőzési és kezelési eljárások összehasonlító
elemzése Magyarország és Európa kiválasztott országai között
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Természetvédelmi Biológia Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

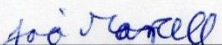
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025 év október hó 31. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

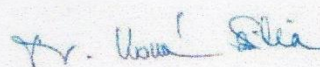
NYILATKOZAT

Joó Marcell (név) (hallgató Neptun azonosítója: F43NPD)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2025 év október hó 31. nap

_____
belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Joó Marcell
Neptun-kódja:	F43NPD
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb: .....
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat készítés 3./NOVTR117N
A munka címe:	Vadkár megelőzési és kezelési eljárások összehasonlító elemzése Magyarország és Európa kiválasztott országai között

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

- A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)
- B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrekció, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Ötletelés, forráskeresés, fordítás	Microsoft Copilot	Jogszabályok

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott eszköz verziója, elérhetősége	MI-neve, Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: ..... Keszthely....., 2025. ....október..... hó. 31..... nap

Jos. Kovács

Hallgató aláírása

Dr. Kovács Érika

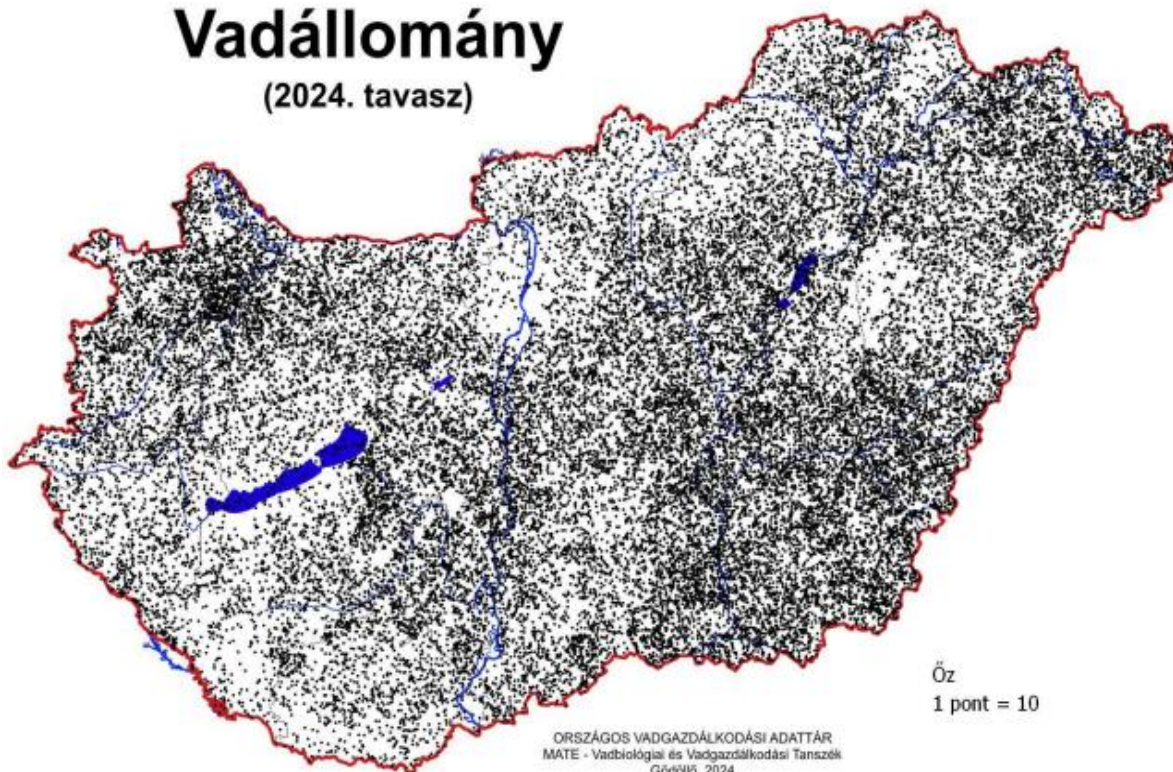
Konzulens/Témavezető aláírása

11. Mellékletek

1.sz. melléklet

Vadállomány

(2024. tavasz)

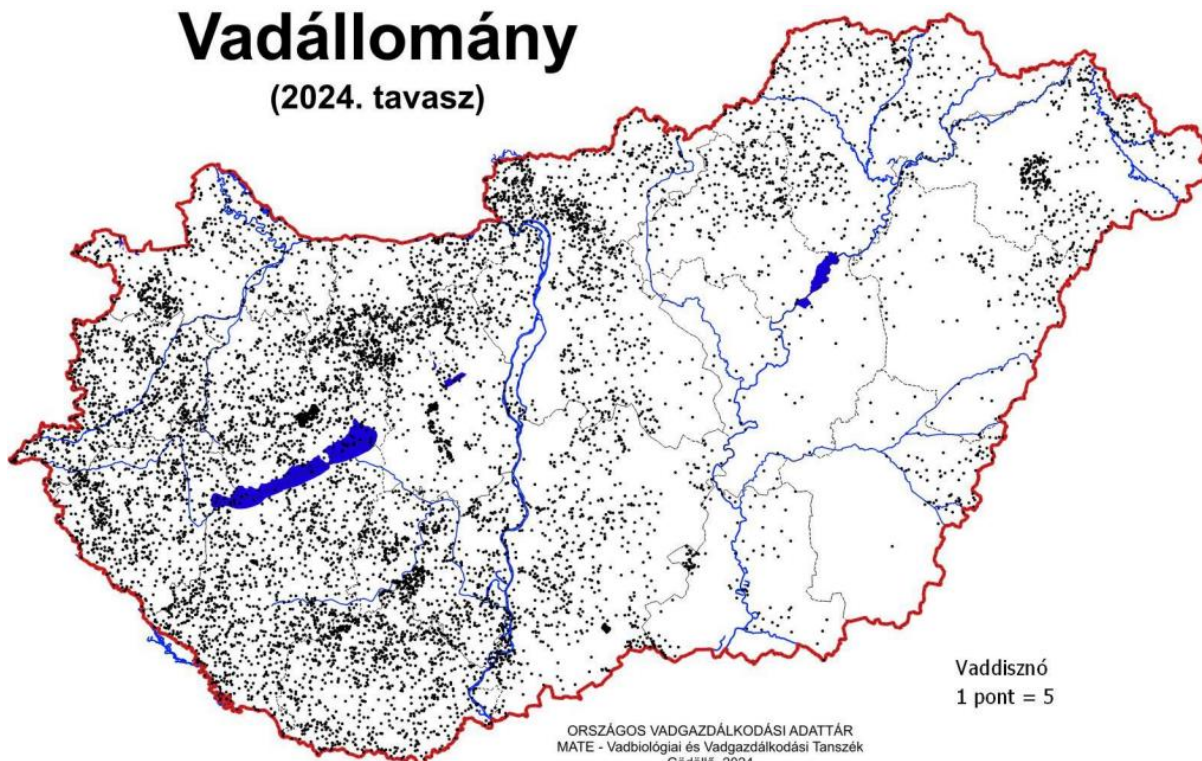
Öz
1 pont = 10

ORSZÁGOS VADGAZDÁLKODÁSI ADATTÁR
MATE - Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék
Gödöllő, 2024

2.sz. melléklet

Vadállomány

(2024. tavasz)

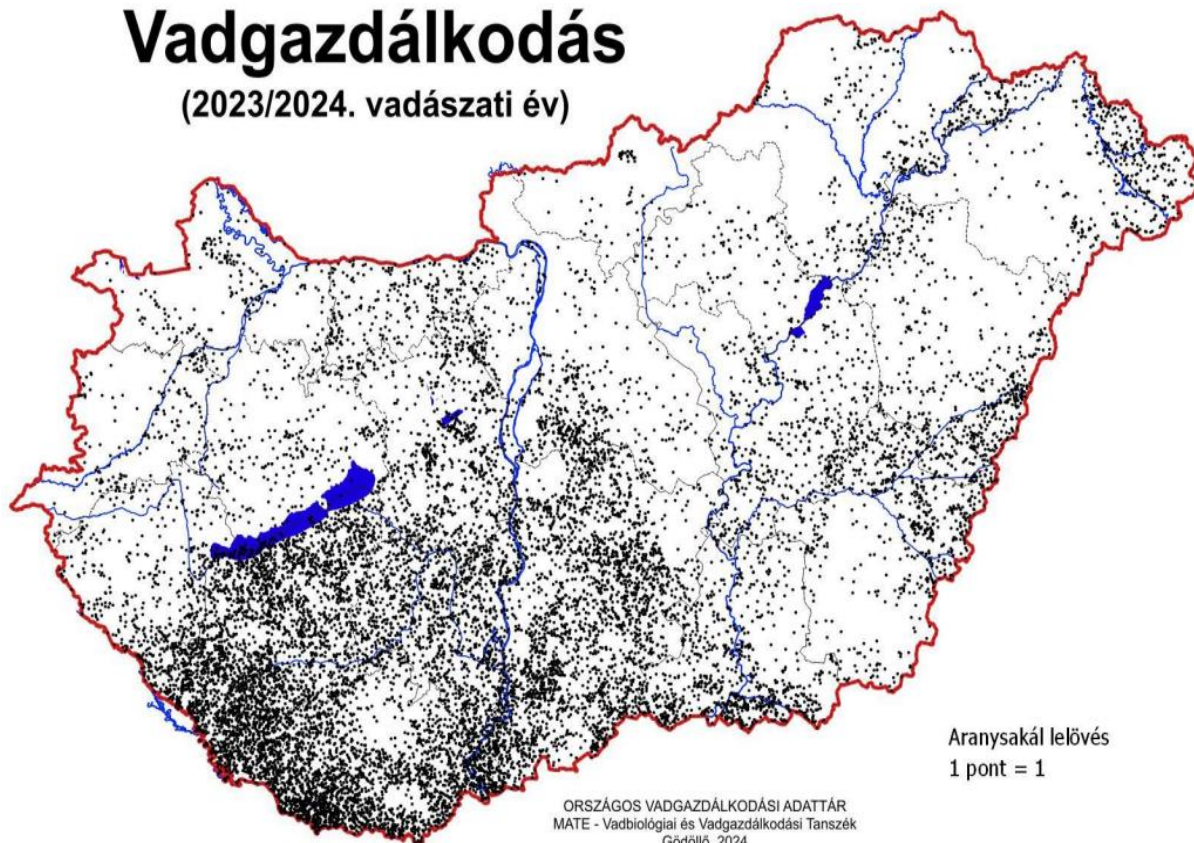
Vaddisznó
1 pont = 5

ORSZÁGOS VADGAZDÁLKODÁSI ADATTÁR
MATE - Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék
Gödöllő, 2024

3.sz. melléklet

Vadgazdálkodás

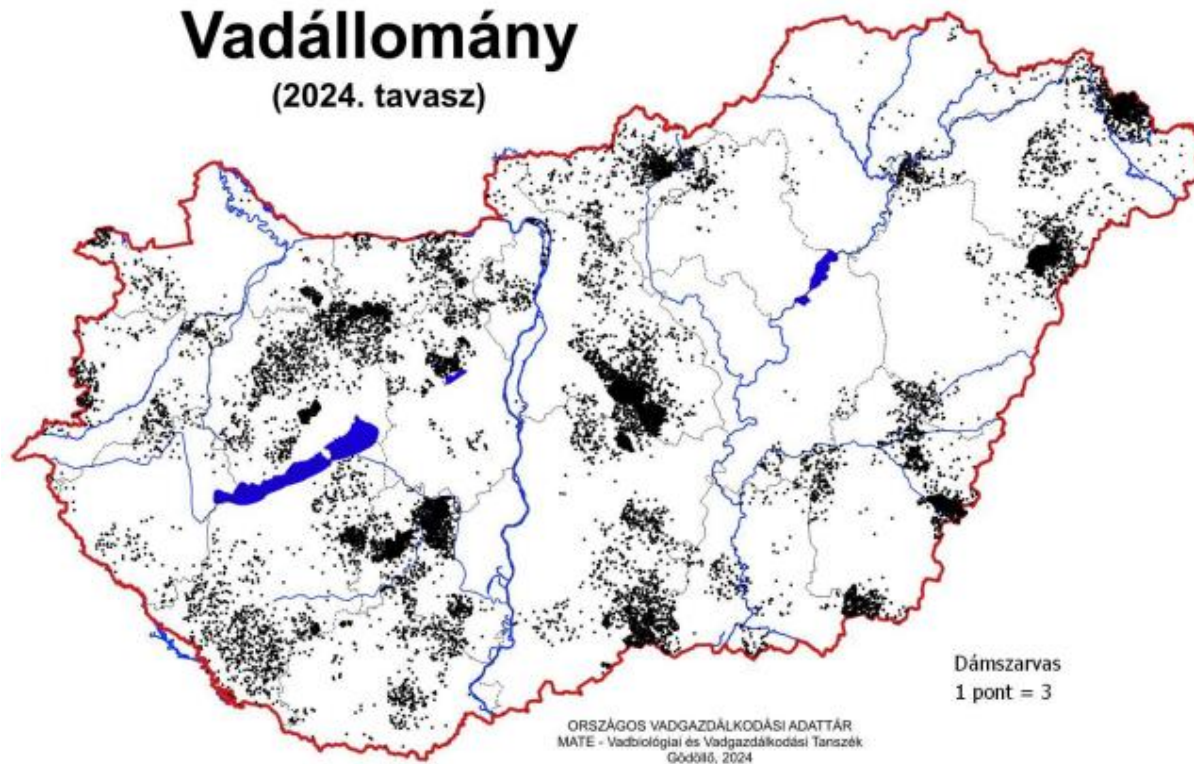
(2023/2024. vadászati év)

4.sz. melléklet

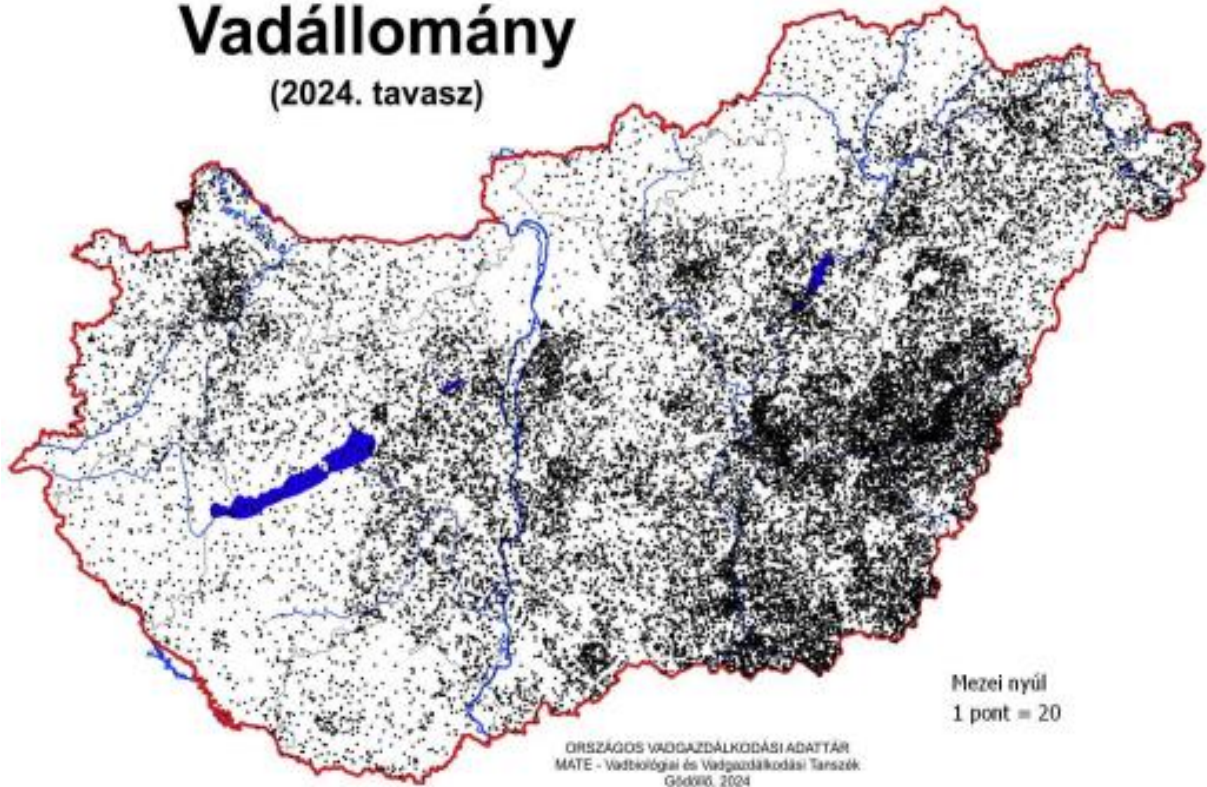
Vadállomány

(2024. tavasz)

Vadállomány

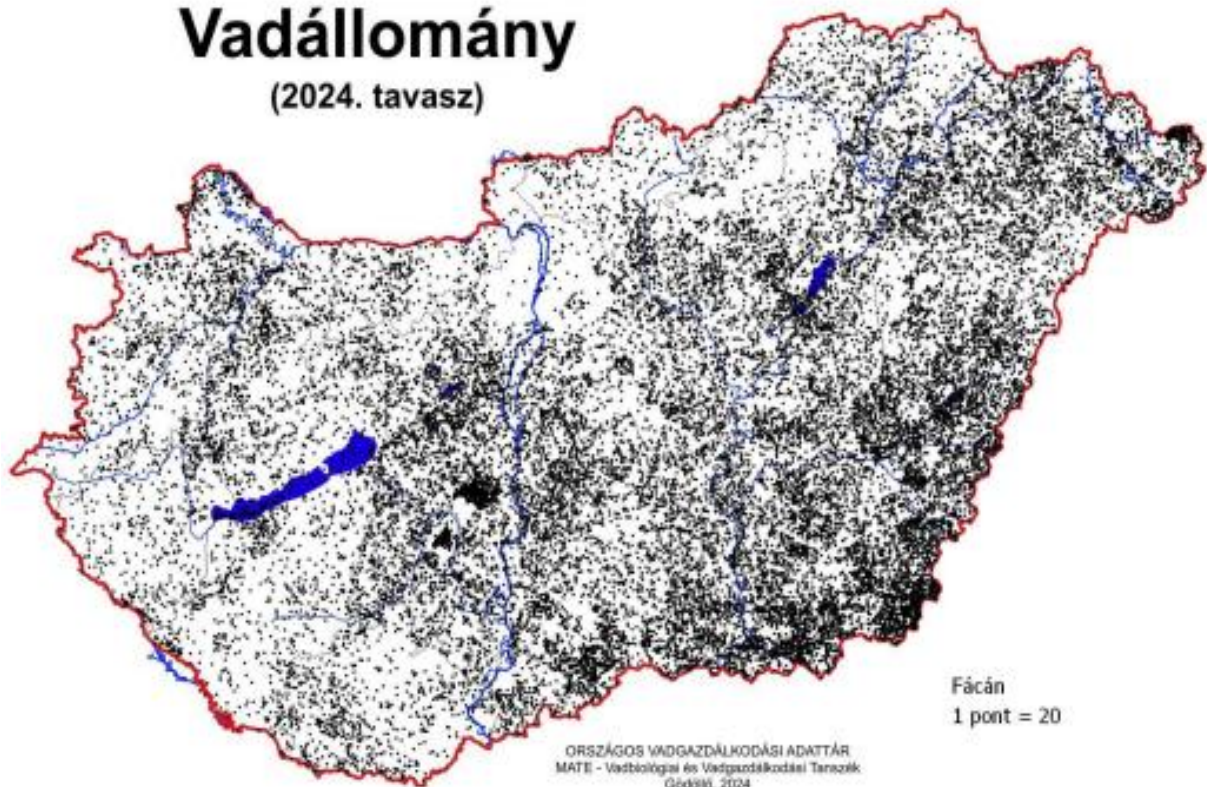
(2024. tavasz)

Mezei nyúl
1 pont = 20

Vadállomány

(2024. tavasz)

Fácán
1 pont = 20